

Situació actual de la disponibilitat d'antídots en els hospitals de Catalunya

Autors: Rabanal M¹, Aguilar R², Fernández de Gamarra E³, Nogué S⁴, Escuder C⁵, Davins J¹, Iniesta C¹, Gaspar MJ¹

¹Direcció General d'Ordenació i Regulació Sanitàries. Departament de Salut. Generalitat de Catalunya. ²Servei de Farmàcia. Hospital Dr. Josep Trueta. Girona. ³Servei de Farmàcia. Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. Barcelona. ⁴Unitat de Toxicologia Clínica. Hospital Clínic. Barcelona. ⁵Farmacèutica comunitària. La Sènia.
Email: mrabanal@gencat.cat

Introducció

L'administració d'antídots té un paper essencial en el tractament del pacient intoxicat arribant, en ocasions, a condicionar la seva supervivència. Així mateix, el temps transcorregut des del contacte amb el tòxic fins l'administració d'un antídote pot ser un factor pronòstic rellevant. No obstant, la disponibilitat d'antídots en els diferents àmbits assistencials és un tema complex atès que existeixen diferents factors que la poden condicionar com la freqüència d'una intoxicació en una zona geogràfica determinada, la urgència d'administració de l'antídote, el seu cost o la seva caducitat.

Objectius

✓ Conèixer si els centres hospitalaris que atenen urgències toxicològiques disposen dels antídots necessaris, amb l'objectiu de planificar actuacions futures d'optimització del seu ús.

Material i mètodes

- ✓ Estudi descriptiu i transversal realitzat en 70 hospitals públics i privats de Catalunya que atenen urgències.
- ✓ Enquesta qualitativa i quantitativa que incloïa 47 fàrmacs amb indicació toxicològica.
- ✓ **DISPONIBILITAT QUALITATIVA:** 21 antídots seleccionats haurien d'estar disponibles en hospitals comarcals (nivell A) i 32 en hospitals de referència a nivell provincial o d'alta tecnologia (nivell B).
- ✓ **DISPONIBILITAT QUANTITATIVA:** Quantitat d'antídote necessària per tractar un pacient de 70 kg durant 24 hores en hospitals nivell A, i tres pacients en hospitals nivell B.

Resultats

✓ Disponibilitat qualitativa del 66,7% en hospitals comarcals i del 64,5% en hospitals de referència.

✓ Disponibilitat quantitativa del 47,6% en hospitals comarcals i del 54,8% en hospitals de referència.

✓ En color groc es detallen els antídots amb menor disponibilitat.

Conclusions

La disponibilitat qualitativa i quantitativa dels antídots als hospitals de Catalunya és heterogènia. Per aquest motiu, s'han elaborat unes recomanacions sobre quines han de ser les existències mínimes en funció del nivell d'hospital per millorar la qualitat en l'atenció del pacient intoxicat.

LLISTAT D'ANTÍDOTS RECOMANATS (grup antídots SCFC)	Recomanació en hospitals nivell	Hospitals nivell A (n=57)		Hospitals nivell B (n=13)	
		Disponibilitat qualitativa	Disponibilitat quantitativa	Disponibilitat qualitativa	Disponibilitat quantitativa
Acetilcisteïna	A / B	57 (100%)	55/57 (96,5%)	13 (100%)	13/13 (100%)
Àcid Ascòrbic (vitamina C)	A / B	26 (45,6%)	14/26 (53,8%)	9 (69,2%)	5/9 (55,6%)
Àcid Folínic (Leucovorin càlcic)	A / B	32 (56,1%)	24/32 (75%)	12 (92,3%)	11/12 (91,7%)
Anticossos antidigoxina	B			5 (38,5 %)	2/5 (15,4%)
Atropina sulfat	A / B	57 (100%)	44/57 (77,2%)	13 (100%)	13/13 (100%)
Blau de metilè	A / B	55 (96,5%)	52/55 (94,5%)	13 (100%)	13/13 (100%)
Bicarbonat	A / B	57 (100%)	50/57 (89,3%)	13 (100%)	13/13 (100%)
Carnitina	B	9 (15,8%)	6/9 (66,7%)	8 (61,5%)	4/8 (50%)
Dantrolè	A / B	34 (59,6%)	19/34 (55,9%)	10 (76,9%)	1/10 (10%)
Deferoxamina	B	21 (36,8%)	19/21 (90,5%)	11 (84,6%)	3/11 (27,3%)
Dimercaprol (BAL)	B	13 (22,8%)	13/13 (100%)	7 (53,8%)	6/7 (85,7%)
Edetat càlcic disòdic (EDTA)	B	17 (29,8%)	17/17 (100%)	9 (69,2%)	5/9 (55,6%)
Emulsió lipídica intravenosa	A / B	28 (49,1%)	21/28 (75%)	11 (84,6%)	6/11 (54,5%)
Etanol	A / B	38 (66,7%)	5/38 (13,2%)	12 (92,3%)	2/12 (16,7%)
Fisostigmina	A / B	24 (42,1%)	1/24 (4,2%)	10 (76,9%)	1/10 (10%)
Fitomenadiona (Vitamina K)	A / B	57 (100%)	55/57 (96,5%)	13 (100%)	13/13 (100%)
Flumazenil	A / B	57 (100%)	49/57 (86%)	13 (100%)	13/13 (100%)
Fomepizol	B	Desproveïment mundial durant el període d'estudi (maig 2015)			
Glucagó	A / B	53 (93%)	0/53 (0%)	13 (100%)	0/13 (0%)
Gluconat càlcic IV	A / B	57 (100%)	46/57 (85,2%)	13 (100%)	13/13 (100%)
Glucosa hipertònica	A / B	57 (100%)	53/57 (93%)	13 (100%)	13/13 (100%)
Hidroxocobalamina	A / B	30 (52,6%)	16/30 (53,3%)	11 (84,6%)	3/11 (27,3%)
Magnesi sulfat IV	A / B	52 (91,2%)	44/52 (84,6%)	13 (100%)	13/13 (100%)
Naloxona	A / B	57 (100%)	48/57 (84,2%)	13 (100%)	11/13 (84,6%)
D-Penicil·lamina	B	27 (47,4%)	25/27 (92,6%)	10 (76,9%)	8/10 (80%)
Penicil·lina G Sòdica	A / B	48 (84,2%)	36/48 (75%)	11 (84,6%)	10/11 (91%)
Piridoxina	A / B	52 (91,2%)	41/52 (78,8%)	13 (100%)	7/13 (54%)
Pralidoxima	B	22 (38,6%)	16/22 (72,7%)	11 (84,6%)	0/11 (0%)
Protamina Sulfat	A / B	52 (91,2%)	52/52 (100%)	13 (100%)	13/13 (100%)
Sèrum antibotulínic	B			3 (23%)	3/3 (100%)
Suero antiofídic	B	4 (7%)	4/4 (100%)	6 (46,2%)	3/6 (50%)
Silibinina	B	13 (22,8%)	13/13 (100%)	9 (69,2%)	8/9 (88,9%)
Disponibilitat antídots adequada		14/21	10/21	20/31	17/31
Disponibilitat total (%)		66,70%	47,60%	64,50%	54,80%